

Vedr. anmodning om tilladelse til nedrivning af Søndergade 21 A og B i Hornsyld

I forbindelse med at der er indkommet anmodning om tilladelse til nedrivning af Søndergade 21 A og B, vil Glud Museum gerne indgive et par kommentarer til de to bygninger og deres historie.

Søndergade 21 B er opført som en af de to bygninger, der udgjorde Hornsyld sygehus, som åbnede d. 1. november 1891. Søndergade 21 B fungerede som epidemibygning med 3 stuer med i alt 12 senge pladser. Allerede i 1895 er det nødvendigt at udvide epidemiafdelingen.

Bygningen er tegnet af arkitekt Tage Christian de Fine Olivarius, der har tegnet flere landsbykirker og enkelte sygehuse i Jylland. Hovedbygningen til det første sygehus i Hornsyld, der lå sammen med epidemibygningen må være nedrevet da man byggede den nye hovedbygning i 1919. Bygningen Søndergade 21 B er ikke prangende i sit udtryk, men ved nærmere eftersyn har bygningen en række fine detaljer. På gamle fotos kan man se at der har været adskillige store og karakteristiske skorstene, dem er der desværre ingen tilbage af i dag. Bygningen står i blank mur med profilerede fuger, som var et populært udtryk i perioden 1850 til 1920 og en måde hvorpå arkitekten kunne variere og individualisere murværket. Under det fremspringende tagudhæng ses ligeså profileringer i træværket og langs tagudhænget ses et udspringende murbånd, der bugter sig rundt langs de udspringende bjælker, som bærer taget. Bygningen er udstyret med høje vindues- og dørpartier, især set i forhold til bygningens ellers beskedne højde. På de to "fløje" ses høje enkelt vinduer adskilt af et lodret "murbånd" også som karakteristisk for bygningen.

Til venstre ses epidemibygningen i 1903 og til højre som den ser ud i dag.

Detaljer på den tidligere epidemiafdeling på Hornsyld Sygehus.

Under den tyske besættelse forlangte tyskerne i 1943 et antal sygehussenge i Vejle Amt. Man ønskede at disse var samlet på et sted og tyskerne overtog sygehuset i Hornsyld d. 21. november 1943. Da tyskerne forlod sygehuset i september 1945 var det i dårlig stand. Epidemibygningen sattes kun nødtørftigt i stand. Efter anden verdenskrig med penicillin som nyt vidundermiddel svinder de epidemiske sygdomme og tuberkulose tilfælde reduceres ganske betydeligt. De få epidemiske patienter blev i stedet henvist til Vejle. Bygningen blev herefter indrettet til bolig for maskinmesteren og depot for beredskabet og i 1956 indrettedes her en tuberkulosestation.

Sygehuset blev fra starten ledet af læge Jens Thorborg, da han i 1915 trådte tilbage overtog hans søn Holger Thorborg embedet som sygehuslæge. Overlægen og personale er i de første mange år indtil krigen som en "lille familie" med overlægen som den ubestridte leder. Holger Thorborg måtte forlade sin gerning på Hornsyld Sygehus da tyskerne overtog bygningerne i 1943 og da han døde d. 29. april 1945 kom han aldrig tilbage som sygehuslæge i Hornsyld.

Bygningen er således med til at fortælle om udviklingen i behandlingen af de epidemiske sygdomme og det offentlige sundhedsvæsens foranstaltninger i forbindelse hermed. Bygningen er således udtryk for både en landsdækkende udvikling på sundhedsområdet og for det lokale udtryk som den udvikling får lokalt.

Søndergade 21 A er opført som vagtmesterbolig formentlig sammen med Viggo Norns hovedbygning i 1920, der foreligger ikke umiddelbart viden om hvorvidt Viggo Norn også har tegnet vagtmesterboligen og de to karakteristiske murede portsøjler med ejendommelige, nærmest oktaeder-formede lamper der formentlig er fra samme tid (kun en er bevaret i dag).

Vagtmesterboligen har siden 1920 dannet indgangsportal til sygehusområdet. Her har alle skullet passere på deres vej ind til sygehuset, nogle kunne vandre helbredte ud gennem porten igen, modsat de der først måtte forbi sygehusets kapel (stadig bevaret).

Indgangen til sygehuset omkring 1960.

Øverst ses Indkørslen til Hornsyld Sygehus med Vagtmesterboligen og de to karakteristiske portsøjler i forgrunden. Nederst ses vagtmesterboligen som den ser ud i dag.

Udover at danne portal til sygehus området er Søndergade 21 A med til at afgrænse gaderummet langs Søndergade. Dens placering helt ud til vejen og de mange fine detaljer signalerer sammen med lægeboliger, transformatorårn, apotek m.m. byen "offentlige" centrum.

Hvis de to bygninger nedrives mister man oplevelsen af at der engang var et sygehus i Bjerre Herred, og dets udtryk for velfærdssamfundets opståen og udvikling, hvor det offentlige tager hånd om sine borgere. Dertil kommer at byen mister en stor del af sin historie. Hornsyld har i mange år været centrum for en række institutioner og større virksomheder, og det er måske udtryk for, at hvor institutioner er, kommer institutioner til, og sygehuset er derfor sammen med apoteket m.m. med til at fortælle historien om, hvorfor Hornsyld i dag ser ud som den gør.

Glud Museum vil derfor indstille til at Hedensted Kommune sikrer bevaring af to bygninger, og at der udarbejdes en lokalplan, der sikrer disse to bygninger og gerne også de bygninger som ellers har tilknytning til det tidligere sygehusområde både på og udenfor området (overlægeboliger m.m. som stadig er bevarede) og som er med til at fortælle Hornsylds historie.

Med venlig hilsen

Lola Wøhlk Hansen
Museumsinspektør